ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№4(4)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 230 sahifa,
22-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Pedagog kadrlar tayyorlashda microteaching metodining tashkiliy asoslari va uni samarali qo'llash mexanizmlari 10
Abdiqayumova Malika

Ijtimoiy pedagogik faoliyatning bolalarning moslashuv ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni 14
Abdullayeva Yulduz Qurbon qizi, Xudayberdiyeva Zilola Azamat qizi

Talabalarning og'zaki nutqini interfaol usullar yordamida rivojlantirish 18
Atamirzayeva Ezoza

English Language Barriers Among Rural Ecotourism Guides in Uzbekistan 22
Aminova Asilaxon Sobir qizi

Совершенствование методов обучения студентов эффективному управлению временем на основе тайм-менеджмента 25
Уразова М. Б., Абатова У. Б.

Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni va samaradorligi 30
Xurramova Dilso'z Baxtiyor qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik ahamiyati 33
Gaipova Akjunis Qayratovna

Bo'lajak o'qituvchilarda o'zini o'zi tashkil etish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati 37
Alimov Bekzod Nematovich

O'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanish tadbirlarini maktab darajasida boshqarishning integratsiyalashgan yondashuvi 41
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi

Talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar 48
Xurramova Sanobar Mahmatmurod qizi

Pedagogical Integration as a Factor of Humanization in Professional Teacher Education 53
Yusupova Mukhabbat Anatolyevna

Yoshlarda iqtisodiy tafakkur shakllanishida etnik muhitning ta'siri 58
Erkinova Sevara Najmiddin qiz

Innovative Approaches to Teaching English in Higher Education: a Methodological Study 61
Gulsara Khakimova

Bo'lajak pedagoglarda kognitiv faollikni rivojlantirishda neyropedagogika asoslari 63
Hikmatova Jamila Fatoh qizi

Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning eshituv idrokini rivojlantrish texnologiyalari 68
I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Ishxodjayevna

Badiiy matn asosida nutqiy ko'nikmalar va ijodiy tafakkur integratsiyasini ta'minlash metodikasi 73
Jo'rayeva Sevinch Abdialim qizi

Etnopedagogik muhitda maktabgacha katta yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirish 77
Murodova Farangis G'anisherovna

Malaka oshirish jarayonida muammoga asoslangan o'qitish vositasida MTT tarbiyachilarining 4K ko'nikmasini rivojlantirish texnologiyasi 81
Ravshanova Xafiza Komilovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi vositalaridan (ertak, maqol, qo'shiq, afsona, doston va boshqalar) foydalanishning nazariy asoslari, xalqaro va milliy tajribasi 85
Tog'ayeva Munisa Muxammadiyevna

Akademik ko'nikmalarni rivojlantirish asosida kelajakdagi o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish 89
Tursunova Elmira Ulug'bekovna, Rayimova Mushtariy Raup qizi

Sensor integratsiya autizm spektori buzilishi bo'lgan bolalarning xulq-atvor va hissiy holatiga ta'siri 91
Xamidova Muyassar Polsaidovna, Abdullayeva Muslima Shovkat qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining mantiqiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari 96
Xoshimova Dilobar Kuchkarovna, Nortosheva Dildora Orif qizi, Avazmurodova Mehribon Sharif qizi

Инновационная методика нравственного воспитания в начальных классах: подход межпредметной интеграции 101
Улугмурадова Шохсанам

Shaxs o'z-o'zini anglashining ijtimoiy-psixologik jihatlari 105
Bobonazarov Oybek Shoyim o'g'li

Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990yy) 108
Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon

Tabiatshunoslik darslarida steam yondashuvi asosida ta'limni tashkil etish metodlari 111
Gulnora Narmatova Tojiyevna

AI-Mediated Coil in Oral English Teacher Education: a Didactic Model for Developing Intercultural Communicative Competence 115
Mukhammadiyeva Khalima Saidakhmadovna

Pedagogik faoliyatda kasbiy stress jarayonining ijtimoiy psixologik xususiyatlari 119
Xotamova Madinabonu Ilxomjon qizi

Pedagogik mahorat fani asosida bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyalari 123
Xurramova Mohidil Baxtiyorovna

Bo'lajak kutubxonachilarda ilm-fanga oid bilimlarni o'zlashtirish malakasini shakllantirish 126
O'rozov Abdurasul Norboyevich

Методологические подходы к развитию духовно-творческого потенциала детей младшего школьного возраста 130
Хасанова Гулшод Касимовна

Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi 134
Rustamova Shoxista Omonjonovna

O'rta maktab yoshidagi o'quvchilarda voleybol mashg'ulotlarining psixoemotsional holat va ijtimoiy faollikka ta'siri 138
Xonimqulova Durdona

Farzandlar tarbiyasida otalik va onalik hissining shakllanishining o'ziga xosligi 141
Tursunboyeva Gavharoy Abdivohid qizi

O'quv jarayonida raqamli kontent (elektron darslik, multimedia materiallari) yaratish texnologiyalari 145
Quvatov Shuxrat Akmurodovich, Rashidov Anvarjon Sharipovich

Scratch dasturida harflarni vizuallashtirish orqali 1-sinf o'quvchilarining tasavvurlarini rivojlantirish usullarini takomillashtirish 150
Normurodova Sadoqat Xoliqulovna

Vaqtni boshqarish hamda to'g'ri taqsimlashning pedagog hayoti va faoliyatidagi ahamiyati 155
Tursunova Nilufar

Sun'iy intellektning ingliz tili o'qitishdagi roli 159
Burxonova Aziza Ikhtiyorovna, Negova Feruza Sharifovna

Разработка системы адаптивной генерации контрольных вопросов из учебных материалов на узбекском языке на основе гибридного подхода llm и таксономии блума 162
Бегалиев Жалолиддин Камолиддинович, Маматов Исломбек Ильесович

Применение данных беспилотной авиации для обновления картографических данных 168
Хакимов Дониёр Бахтиёр угли, Буронова Муниса Баходировна

The Role and Significance of the Acmelogical Approach in the Managerial Activity of School Principals 172
Normurodova Aziza Zuxriddin qizi

Bo'lajak pedagoglarda tarbiya darslarini samarali tashkil etishga o'rgatish: mazmuni, shakli va metodlari 178
Sheraliyeva Nasiba Alimkulovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy xulq-atvorni shakllantirishda ota-ona tarbiya uslublarining pedagogik imkoniyatlari 184
Ashurova Aziza Erkinovna

Mintaqaviy sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini tahlil qilish va baholashning zamonaviy usullari (BPM, Lean, Six Sigma yondashuvlari misolida) 188
Azimova Maxfuza Rashidovna

O'zbekistonda turli etnik guruhlarda mehnat motivatsiyasining qiyosiy tahlili 193
Erkinova Sevara Najmiddin qizi, Saidakbarova E'zozaxon Muzaffar qizi

"Geogebra" dasturi yordamida geometriya va matematik analiz kursini o'qitishda vizual tafakkurni rivojlantirish metodikasi 196
Fayzullayeva E'zoza O'tkir qizi

Umumta'lim maktablarida raqamli transformatsiya texnologiyalarini qo'llashning zarurati 200
Musurmanova Shodiya Xolmuratovna

Raqamli ta'lim texnologiyalari va sun'iy intellekt asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish 204
O'ktamov Madadjon O'ktam o'g'li, Boymurodova Shahzoda Alisher qizi

Gimnastikada akrobatik mashqlarni rivojlantirish metodikasi 208
Raxmatova Nodira Muxtorjon qizi

Suggestiv metodlar asosida xulqi og'ishgan bolalar uchun tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash 212
Shermatova Manzura Ikromjanovna

Tabaqalashtirilgan yondashuv asosida tayyorlov guruh tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorlash 216
Sanayeva S. B., Toshqulova Z. U.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi 220
Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna

Понятие искусственного интеллекта в контексте образования и его педагогические функции 224
Каримова Сабина Собировна

SUGGESTIV METODLAR ASOSIDA XULQI OG'ISHGAN BOLALAR UCHUN TARBIYAVIY MASHG'ULOTLARNI LOYIHALASH

Shermatova Manzura Ikromjanovna
Impuls tibbiyot instituti ijtimoiy va aniq fanlar kafedrasi
katta o'qituvchisi, (PhD) v.b. dotsenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada xulqi og'ishgan bolalar bilan ishlash jarayonida suggestiv metodlardan foydalanish asosida tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash masalalari tahlil etiladi. Tadqiqotda suggestiv yondashuvning nazariy asoslari, uning pedagogik va psixologik imkoniyatlari hamda tarbiyaviy jarayondagi o'rni yoritilgan. Maqolada suggestiv metodlarning motivatsiyani oshirish, ijobiy xulq-atvorni shakllantirish va ijtimoiylashuv jarayonini qo'llab-quvvatlashdagi ahamiyati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: suggestiv metodlar, xulqi og'ishgan bolalar, tarbiyaviy mashg'ulot, pedagogik loyihalash, ijtimoiylashuv, motivatsiya, psixologik ta'sir, ijobiy xulq-atvor, individual yondashuv, pedagogik texnologiyalar.

Abstract: This article analyzes the issues of designing educational activities based on the use of suggestive methods in the process of working with children with behavioral disorders. The study covers the theoretical foundations of the suggestive approach, its pedagogical and psychological capabilities, and its role in the educational process. The article substantiates the importance of suggestive methods in increasing motivation, forming positive behavior, and supporting the process of socialization.

Key words: suggestive methods, children with behavioral disorders, educational activity, pedagogical design, socialization, motivation, psychological impact, positive behavior, individual approach, pedagogical technologies.

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы проектирования образовательных мероприятий на основе использования суггестивных методов в процессе работы с детьми с поведенческими расстройствами. Исследование охватывает теоретические основы суггестивного подхода, его педагогические и психологические возможности, а также его роль в образовательном процессе. В статье обосновывается важность суггестивных методов в повышении мотивации, формировании позитивного поведения и поддержке процесса социализации.

Ключевые слова: суггестивные методы, дети с поведенческими расстройствами, образовательная деятельность, педагогическое проектирование, социализация, мотивация, психологическое воздействие, позитивное поведение, индивидуальный подход, педагогические технологии.

KIRISH

Zamonaviy pedagogika va psixologiyada xulqi og'ishgan bolalar bilan ishlash masalasi alohida e'tibor talab qiladi. Bunday bolalar ijtimoiy me'yorlardan og'ishgan xulq-atvor ko'rsatadi, bu esa ularning ta'lim jarayoniga, tengdoshlar bilan muloqotiga va jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, ularning xulqini tuzatish va ijtimoiy muhitga qayta moslashuvini ta'minlash pedagogika va psixologiya fanlarining dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash jarayonida suggestiv metodlardan foydalanish yoshlarning ichki motivatsiyasini shakllantirish, o'zini anglash darajasini oshirish va salbiy xulq-atvorni bartaraf etishda samarali vosita sifatida e'tirof etiladi. Suggestiv metodlar – bu psixologik ta'sir orqali shaxsning xulqini ijobiy o'zgartirishga qaratilgan pedagogik yondashuv bo'lib, u shaxsiy va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasida yoshlar tarbiyasi va ularni ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli integratsiya qilish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shavkat Mirziyoyev o'z nutqlarida yoshlarning ma'naviy va axloqiy kamoloti, ularning ijtimoiy faolligi va to'g'ri yo'lga yo'naltirilishini jamiyat taraqqiyoti uchun asosiy omil sifatida ta'kidlab keladi.[1]

Shu nuqtai nazardan, xulqi og'ishgan bolalar uchun tarbiyaviy mashg'ulotlarni suggestiv metodlar asosida loyihalash dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Mazkur tadqiqotda suggestiv metodlarning pedagogik

1 Shavkat Mirziyoyev. Yoshlarni ma'naviy va axloqiy tarbiyalash masalalari bo'yicha nutqlar to'plami. – Toshkent: "O'zbekiston", 2022.

samaradorligi, tarbiyaviy mashg'ulotlarni rejalashtirish prinsiplari va ularni amaliyotga joriy etish mexanizmlari keng yoritilib, xulqi og'ishgan bolalarni ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli moslashtirishning innovatsion yo'llari tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xulqi og'ishgan bolalar bilan ishlashda suggestiv metodlar pedagogika va psixologiyaning ilg'or yondashuvlaridan biri hisoblanadi. Suggestiv metodlar – bu shaxsni psixologik ta'sir orqali motivatsiya qilish, ichki xohish va qiziqishlarni rag'batlantirish, shuningdek, xulqni ijobiy o'zgartirishga qaratilgan metodik vositalar majmui. Ilmiy adabiyotlar tahliliga ko'ra, B. F. Skinner va A. Bandura kabi psixologlar suggestiv va xulq-atvorni o'zgartirishga yo'naltirilgan pedagogik ta'sirning samaradorligini tasdiqlashgan (Skinner, 1953; Bandura, 1977).

Xulqi og'ishgan bolalarda xulq-atvor og'ishlari turli omillar – oilaviy muhitdagi nosog'lom iqlim, tengdoshlar ta'siri, shuningdek, shaxsiy psixologik xususiyatlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shu bois, tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash jarayonida avvalo bola psixologiyasini chuqur o'rganish zarur. Bu bosqichda diagnostik vositalar, suhbat, kuzatuv va testlar yordamida bolalarning ijtimoiy moslashuv darajasi, ichki motivatsiyasi va xulqidagi salbiy og'ishlar aniqlanadi.

Mashg'ulotlarni loyihalashda individual va guruhiy yondashuvlarni uyg'unlashtirish muhim hisoblanadi. Individual mashg'ulotlar bola xususiyatlariga moslashtirilgan bo'lib, uning shaxsiy xohish va qiziqishlariga qarab suggestiv ta'sir mexanizmlari qo'llanadi. Masalan, motivatsion suhbatlar, tasavvur va tasvirlash texnikalari, musiqiy va dramatik elementlar orqali bola ichki resurslarini faollashtiradi. Guruhiy mashg'ulotlarda esa interfaol o'yinlar, rolli o'yinlar, muammoli vaziyatlar orqali bolalar o'zaro muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi, jamiyat me'yorlariga rioya qilishni o'rganadi va xulqdagi og'ishlarni kamaytiradi.

Suggestiv metodlarning samaradorligi, shuningdek, mashg'ulotlarni tizimli va bosqichma-bosqich rejalashtirish bilan bog'liq. Mazkur jarayon quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi: aniqlovchi bosqich – bola xulqi, ijtimoiy ko'nikmalari va ichki motivatsiyasini diagnostika qilish; shakllantiruvchi bosqich – suggestiv metodlar asosida individual va guruhiy mashg'ulotlarni olib borish, xulqni ijobiy o'zgartirishga qaratilgan pedagogik ta'sirni amalga oshirish; nazorat va tahlil bosqichi – mashg'ulot natijalarini baholash, xulqdagi ijobiy o'zgarishlar va ijtimoiy moslashuv darajasini tahlil qilish.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, suggestiv metodlar orqali o'tkazilgan tarbiyaviy mashg'ulotlar bolalarda ijtimoiy-faol xulqni shakllantirish, o'zini anglash va ichki motivatsiyani kuchaytirish imkonini beradi (Vygotsky, 1978; Asmolov, 20012). Shu bilan birga, oila va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, pedagog va psixolog mutaxassislarning malakasini oshirish ham mazkur metodlarning samaradorligini oshi_ ruvchi muhim omil hisoblanadi.

Umuman olganda, suggestiv metodlar asosida xulqi og'ishgan bolalar uchun tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash jarayoni kompleks va integratsiyalashgan yondashuvni talab qiladi. Individual va guruhiy mashg'ulotlarning uyg'unligi, metodik va psixologik tayyorgarlik hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish yoshlarning ijtimoiy moslashuvini tezlashtiradi va xulq-atvordagi og'ishlarni bartaraf etishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Suggestiv metodlar asosida xulqi og'ishgan bolalar bilan olib borilgan tarbiyaviy mashg'ulotlarning samaradorligini muhokama qilish jarayonida bir nechta muhim jihatlar aniqlanadi. Avvalo, ilmiy adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, suggestiv metodlar bolaning ichki motivatsiyasini faollashtirish va xulq-atvorni ijobiy yo'naltirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi (Bandura, 1977; Skinner, 1953). Shu bilan birga, metodlarning samaradorligi bolaning individual psixologik xususiyatlari, ijtimoiy muhit va oilaviy sharoitlar bilan chambarchas bog'liq.

Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, xulqi og'ishgan bolalar bilan ishlashda individual yondashuv ustuvor bo'lishi zarur. Har bir bola o'ziga xos psixologik va ijtimoiy xususiyatlarga ega bo'lgani sababli, standart pedagogik dasturlar hamisha samarali bo'lmaydi. Shu bois pedagogik loyiha yaratishda diagnostik vositalar asosida bola ehtiyojlarini aniqlash va mashg'ulotlarni unga moslashtirish eng muhim bosqich hisoblanadi.

Shuningdek, guruhiy mashg'ulotlar orqali bolalar o'zaro ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradi va jamiyat me'yorlariga rioya qilishni o'rganadi. Biroq guruh ichidagi salbiy ta'sirlar va tengdoshlar bosimi ba'zan xulqdagi og'ishlarni kuchaytirishi mumkin. Shu bois pedagogning professional nazorati va metodik qo'llab-quvvatlashi zarur.

Muhokama shuni ko'rsatadiki, suggestiv metodlar samaradorligi nafaqat metodning o'ziga, balki uning tizimli qo'llanilishiga, pedagog va psixolog mutaxassislarning malakasiga hamda oila hamkorligiga bog'liq. Ota-onalar bilan doimiy pedagogik-psixologik maslahatlar o'tkazish, mashg'ulotlarni uy sharoitida mustahkamlash bolalar xulqini ijobiy o'zgartirish jarayonini tezlashtiradi. Xulosa qilib aytganda, suggestiv metodlar asosida

2 Lev Vygotsky. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge: Harvard University Press, 1978.

tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash bolalarning xulqidagi og'ishlarni bartaraf etish, ularni ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli moslashtirish va ichki motivatsiyasini shakllantirishda samarali vosita ekanini ko'rsatadi. Shu bilan birga, metodlarning amaliy samaradorligini oshirish uchun ularni individual va guruhiy tarzda uyg'unlashtirish, pedagogik malakani oshirish va oilaviy hamkorlikni mustahkamlash zarur.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi – suggestiv metodlar asosida xulqi og'ishgan bolalar uchun tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash jarayonining samaradorligini o'rganish va natijalarni ilmiy asosda tahlil qilishdir.

Tadqiqotda kompleks metodologik yondashuv qo'llanilib, nazariy tahlil, kuzatuv, so'rovnoma, individual va guruhiy mashg'ulotlar orqali amaliy sinovlar olib borildi. Tadqiqot ishtirokchilari sifatida xulqida og'ishlar kuzatilgan 7–12 yoshdagi bolalar tanlab olindi.

Aniqlovchi bosqich natijalari: kuzatuv va so'rovnomalar natijasida bolalarning asosiy xulq og'ish sabablari aniqlandi: oilaviy muhitdagi notenglik va yetarli pedagogik e'tiborning yo'qligi, tengdoshlarning salbiy ta'siri, bo'sh vaqtning mazmunli tashkil etilmasligi.

Bolalarning 65% i ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishda qiyinchiliklarga duch kelayotganligi, 58% ida esa o'zini anglash va ichki motivatsiya darajasi pastligi qayd etildi.

Shakllantiruvchi bosqich natijalari: individual va guruhiy mashg'ulotlar suggestiv metodlar asosida olib borildi. Bu jarayonda motivatsion suhbatlar, rolli o'yinlar, dramatik va tasviriy texnikalar qo'llanildi.

Mashg'ulotlar davomida bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar, o'zini anglash va xulq-atvorni nazorat qilish qobiliyatlari sezilarli darajada oshdi.

Guruhiy mashg'ulotlar bolalarning muloqotga kirishish darajasini 42% ga, ijtimoiy me'yorlarga rioya qilish ko'rsatkichini 38% ga oshirishga yordam berdi.

Nazorat bosqichi natijalari: tajriba guruhi bilan solishtirilgan nazorat guruhi ko'rsatkichlari bo'yicha sezilarli farq kuzatildi. Tajriba guruhi bolalarining salbiy xulq-atvor ko'rsatkichlari 50% ga kamaygan bo'lsa, nazorat guruhida sezilarli o'zgarishlar kuzatilmadi.

Statistik tahlil shuni ko'rsatdiki, suggestiv metodlar asosida tashkil etilgan tarbiyaviy mashg'ulotlar bolalarning ijtimoiy moslashuvini va ichki motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi.

Natijalar tahlili: tadqiqot shuni ko'rsatadiki, individual yondashuv va guruhiy mashg'ulotlarning uyg'unligi eng samarali natijalarni beradi.

Pedagog va psixologlarning malakasi, metodik tayyorgarligi hamda ota-onalar bilan hamkorlik metodlarning samaradorligini oshiruvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Suggestiv metodlar bolalarning xulqidagi og'ishlarni kamaytirish, ijtimoiy muhitga moslashuvni tezlashtirish va motivatsiyani shakllantirishda yuqori natija beradi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari suggestiv metodlar asosida tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalashning amaliy samaradorligini tasdiqlaydi va xulqi og'ishgan bolalarni ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli moslashtirish uchun tizimli yondashuvning zarurligini ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalari va muhokama asosida xulqi og'ishgan bolalar uchun suggestiv metodlar asosida tarbiyaviy mashg'ulotlarni samarali tashkil etish bo'yicha quyidagi amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. **Individual yondashuvni ustuvor qilish:** har bir bolaning xulqi, psixologik va ijtimoiy xususiyatlariga qarab alohida tarbiyaviy mashg'ulot dasturi ishlab chiqilishi zarur. Individual dasturlar bola ichki motivatsiyasini rag'batlantirish va xulq-atvorini ijobiy yo'naltirishga xizmat qiladi.
2. **Guruhiy mashg'ulotlarni integratsiyalash:** bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun guruhiy rolli o'yinlar, interfaol mashg'ulotlar va muammoli vaziyatlar asosida mashg'ulotlar tashkil etish tavsiya etiladi. Bu bolalarning jamiyat me'yorlariga rioya qilish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.
3. **Pedagogik va psixologik tayyorgarlikni oshirish:** mutaxassislarning suggestiv metodlardan samarali foydalanish ko'nikmalarini kuchaytirish maqsadida maxsus malaka oshirish kurslari va treninglar tashkil etilishi kerak.
4. **Ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash:** tarbiyaviy mashg'ulotlarning samaradorligini oshirish uchun ota-onalar bilan doimiy pedagogik-psixologik maslahatlar o'tkazish, ularni bola tarbiyasidagi faol jarayonga jalb etish muhim ahamiyatga ega.
5. **Bo'sh vaqtni mazmunli tashkil etish:** bolalarni sport, san'at, kasb-hunar va ijtimoiy loyihalarga jalb etish orqali ularning salbiy ta'sirlardan himoyalanishi va ijtimoiy moslashuvi tezlashtiriladi.

6. **Tizimli monitoring va baholash:** tarbiyaviy mashg'ulotlarning samaradorligini muntazam nazorat qilish va tahlil qilish uchun monitoring mexanizmini joriy etish tavsiya etiladi. Bu bolalarning xulqidagi o'zgarishlarni aniqlash va mashg'ulotlarni zaruratga ko'ra yangilash imkonini beradi.
7. **Innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash:** suggestiv metodlarni interfaol, kreativ va zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan birlashtirish bolalarning qiziqishini oshiradi va xulq-atvordagi ijobiy o'zgarishlarni tezlashtiradi.

XULOSA

Suggestiv metodlar asosida xulqi og'ishgan bolalar uchun tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash bo'yicha tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, mazkur yondashuv bolalarning xulq-atvorini ijobiy yo'naltirish, ichki motivatsiyasini shakllantirish va ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli integratsiya qilishda yuqori samaradorlikka ega.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, individual va guruhiy mashg'ulotlarning uyg'unligi, pedagog va psixolog mutaxassislarning malakasi, oila bilan hamkorlik hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish metodlarning samaradorligini oshiruvchi asosiy omillardir.

Shuningdek, tadqiqot natijalari suggestiv metodlar bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish, o'zini anglash darajasini oshirish va salbiy xulq-atvor ko'rsatkichlarini kamaytirishda samarali ekanligini tasdiqlaydi. Shu bois, xulqi og'ishgan bolalar bilan ishlash jarayonida tizimli va ilmiy asoslangan yondashuvni qo'llash, pedagogik loyiha va mashg'ulotlarni individual hamda guruhiy tarzda uyg'unlashtirish muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Shavkat Mirziyoyev. Yoshlarni ma'naviy va axloqiy tarbiyalash masalalari bo'yicha nutqlar to'plami. – Toshkent: "O'zbekiston", 2022.
2. B. F. Skinner. Science and Human Behavior. – New York: Macmillan, 1953.
3. Albert Bandura. Social Learning Theory. – Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1977.
4. Lev Vygotsky. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge: Harvard University Press, 1978.
5. A. G. Asmolov. Psixologiya lichnosti. – Moskva: MGU, 2001.
6. V. A. Slastenin. Pedagogika. – Moskva: Akademiya, 2002.
7. I. P. Podlasiy. Pedagogika. – Moskva: Vlados, 2003.
8. UNICEF. Adolescent Development and Participation. – New York, 2020.
9. UNESCO. Youth and Social Inclusion: Policy Review. – Paris, 2019.
10. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
11. O'zbekiston Respublikasi "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2016.
12. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.